

HÖGSKOLAN FÖR LÄRANDE
OCH KOMMUNIKATION
HÖGSKOLAN I JÖNKÖPING

Pojkar och flickors inställning till ämnet idrott och hälsa

Martin Mellberg

Niclas Uvesten

Examensarbete 15 högskolepoäng
inom Lärande
Läraryrket
Höstterminen 2007

Handledare
Yvonne Karlsson
Examinator
Ylva Lindberg

SAMMANFATTNING

Martin Mellberg & Niclas Uvesten

Pojkar och flickors inställning till ämnet idrott och hälsa

Antal sidor: 33

Syftet med denna undersökning är att studera elevers inställning till ämnet idrott och hälsa i skolan. Vidare vill vi undersöka om skolans undervisningsformer (sam- eller särundervisning), elevernas ålder eller kön har betydelse för deras inställning till idrott och hälsa. Centrala frågeställningar i studien är:

- Hur uppfattar elever sin idrottsundervisning beroende på om de haft sam- eller särundervisning i ämnet idrott och hälsa?
- Vad finns det för skillnader och/eller likheter på hur elever ser på ämnet idrott och hälsa i år 8 på grundskolan och i år 2 på gymnasiet?
- Vad finns det för skillnader och/eller likheter mellan könen i hur eleverna ser på ämnet idrott och hälsa i skolan?

För att undersöka elevernas inställning till idrott och hälsa har vi använt oss av en kvantitativ enkätundersökning. Enkäten delades ut på två gymnasieskolor och på två högstadieskolor till sammanlagt 224 elever. Resultaten av enkäterna sammanställde vi med hjälp av dataprogrammet SPSS.

Resultatet i studien visar att de flesta elever känner sig trygga och glada när de deltar i ämnet idrott och hälsa i skolan. Den viktigaste anledningen eleverna anger till att ha idrott och hälsa är att få röra på sig. De anser att den minst viktiga anledningen är att få tävla. Vidare visar resultatet i vår studie att variabeln ålder har störst påverkan på hur eleverna känner sig i ämnet idrott och hälsa i skolan. Undersökningen pekar också på att elevers inställning till ämnet idrott och hälsa inte är beroende av vilken typ av undervisningsform de har.

Sökord: genus, idrott, hälsa, samundervisning, särundervisning

Postadress
Högskolan för lärande
och kommunikation (HLK)
Box 1026
551 11 JÖNKÖPING

Gatuadress
Gjuterigatan 5

Telefon
036-101000

Fax
036162585

ABSTRACT

Martin Mellberg & Niclas Uvesten

Pupil's Attitude to the Subject Sport and Health

Number of pages: 33

The purpose of this investigation is to study pupil's attitude to the subject sports and health in school. Furthermore we want to investigate if the forms of education in school (coeducation or separate education), age of the pupils or gender affects the view on sports and health. The framing of the questions we worked with was:

- How do pupils perceive their sport education depending on if they have had coeducation or separate education in the subject sports and health?
- What are the differences and/or connections between how pupils view the subject sports and health in year 8 in comprehensive school and in year 2 in upper secondary school?
- What are the differences and/or connections between the sexes in how one views the subject sports and health in school?

To investigate the pupils view on sports and health we have used a quantitative opinion poll. The opinion poll was distributed in two upper secondary schools and two grammar schools to all together 224 pupils. The results of the opinion poll was compiled using the computer program SPSS.

The result of the study shows that most pupils feel confident and happy when they participate in the subject sports and health in school. The pupils say that exercise is the key reason having sports and health. They are of the opinion that the least important reason is to compete. Furthermore the result of our study shows that the variable age has the most significant influence on how the pupils feel when they participate in sports and health in school. The study also points out that pupils attitude to the subject sports and health doesn't depend upon which type of education form they participate in.

Search word: genus, idrott, hälsa, samundervisning, särundervisning

Postadress
Högskolan för lärande
och kommunikation (HLK)
Box 1026
551 11 JÖNKÖPING

Gatuadress
Gjuterigatan 5

Telefon
036-101000

Fax
036162585

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
2	Bakgrund	3
2.1	Framväxten av idrott och hälsa i skolan	3
2.1.1	Samundervisning	4
2.1.2	Särundervisning	4
2.2	Styrdokument	5
2.2.1	Vad de äldre läroplanerna föreskrev	5
2.2.2	Lpo94	6
2.2.3	Kursplanen i idrott och hälsa	6
2.3	Genus i samhället och skolan	7
2.4	Hälsa	8
3	Syfte och frågeställningar	10
3.1	Syfte	10
3.2	Frågeställningar	10
4	Metod	11
4.1	Enkät	11
4.2	Pilottestning	12
4.3	Urval	12
4.4	Presentation av skolorna	13
4.5	Bortfall	13
4.6	Analys	13
4.7	Litteratursökning	14
4.8	Reliabilitet och validitet	14
4.9	Etiskt ställningstagande	14
5	Resultat	16
5.1	Elevernas fördelning	17
5.2	Elevers idrottande på fritiden	18
5.3	Elevernas anledning till att ha ämnet idrott och hälsa samt deras närvaro.	19
5.4	Elevers uppfattning om ämnet idrott och hälsa	23
5.5	Resultatsammanfattning	27
6	Diskussion	28
6.1	Metoddiskussion	31
6.2	Vidare forskning	32
7	Referenslista	33
	Bilaga	

1 Inledning

Denna undersökning handlar om elevers inställning till sam- och särundervisning inom ämnet idrott och hälsa i skolan. Med samundervisning menas att pojkar och flickor har idrott och hälsa tillsammans, till skillnad från särundervisning där pojkar och flickor har delats på i undervisningen. Något som sällan diskuteras är varför en del skolor väljer att dela på pojkar och flickor i idrotten, medan andra skolor inte gör det. En bakgrund till denna studie är att vi är blivande pedagoger med idrott och hälsa som specialisering. Därutöver har vi själva ett stort idrottsintresse på fritiden. Därmed anser vi personligen att det är av vikt att elever får den bästa möjliga undervisningsformen (sam- och/ eller särundervisning) för att upprätthålla eller öka sin fysiska aktivitet och sina hälsokunskaper. Dessutom har en av oss som gjort undersökningen egna erfarenheter av både sam- och särundervisning medan den andra av oss endast deltagit i samundervisning i skolan. Inför denna studie hade vi inställningen att samundervisning i allmänhet var den bättre undervisningsformen för elever. Vi hade däremot ingen direkt hypotes om hur eleverna skulle redovisa sina uppfattningar om ämnet idrott och hälsa.

Centrala utgångspunkter i uppsatsen är att belysa om det finns samband mellan ungdomars inställning till skolämnet idrott och hälsa beroende på deras ålder och kön, hur fysiskt aktiva de är på fritiden, samt deras inställning till undervisningsformerna (sam- och särundervisning). Detta är särskilt intressant då det dels pågår en debatt om genus i samhället och även en debatt om ungdomars fysiska aktivitet och hälsa. Därmed är idrotten i skolan och ungdomars hälsa en betydelsefull fråga i samhället just nu. Raustorp (2000) argumenterar för att människor är genetiskt byggda för att röra på sig. Han betonar att trots detta ökar antalet inaktiva ungdomar från år till år. Han refererar till att det ständigt kommer fram nya uppgifter om ungdomar som hellre spelar dator än idrottar. I likhet med Raustorp anser vi att skolans ansvar för ungdomars hälsa och fysiska aktivitet i och med detta förväntas öka. Samtidigt får pedagogen också i sin vardagliga verksamhet ett utökat uppdrag för att upprätthålla eller förbättra ungdomars hälsa. Därför är det av betydelse att pedagogen utvecklar verktyg för att motivera eleverna på bästa möjliga sätt till fysisk aktivitet och hälsa. Pedagogens ansvar har därmed ökat när det gäller att få eleverna motiverade och att få dem att trivas med undervisningen i idrott och hälsa i skolan. En variabel som kan påverka hur elever trivs på idrott och hälsa är om de har sam- eller särundervisning.

Det diskuteras sällan varför en del skolor väljer att dela på pojkar och flickor i idrotten, medan andra skolor inte gör det. Ytterligare ett dilemma om diskussionerna om sam- eller särundervisning är det faktum att samtida skoldokument starkt betonar att alla som är pedagoger har som uppdrag att verka för jämställdhet mellan kvinnor och män i skolan (Lärarens handbok, 2004).

Vidare är det sällan som eleverna själva får uttala sig om hur de uppfattar ämnet idrott och hälsa samt skolans undervisningsformer. Enligt Larsson (2005) är idrott och hälsa ett av de ämnen som är mest komplicerat och intressant när det gäller genusproblematiken. Eklund (1999) betonar att det nästan bara är idrottsundervisningen i skolan som inte har samundervisning fullt ut.

2 Bakgrund

För att ge en bakgrund till skolans införande av idrott och hälsa samt pojkars och flickors deltagande i densamma presenterar vi här ämnets framväxt i skolan. Vidare tar vi upp vad de gamla styrdokumenterna säger samt vad det står i dagens styrdokument om ämnet idrott och hälsa. Genus, idrott, hälsa och livsstil är andra delar som vi tar upp i bakgrunden.

2.1 Framväxten av idrott och hälsa i skolan

Annerstedt (1990) beskriver att under 1700-talet initierade framförallt engelsmannen John Locke och fransmannen Jean Jacques Rousseau diskussioner om kroppsövningar och människors hälsa i Europa. Samtidigt var det många i Sverige som deltog i diskussionerna om människans hälsa och bland annat föreläste Carl von Linne om sömn, vila och motion.

Enligt Annerstedt dröjde det ända fram till 1820 innan gymnastiken skrevs in i skolstadgan. Då gällde skolstadgan endast för pojkar och dessutom efterlevdes inte införandet av gymnastik fullt ut i skolpraktiken till en början. Han pekar också på att det var först vid folkskolestadgans genomförande då folkskolan blev allmän år 1842 som gymnastiken kom att gälla både pojkar och flickor i skolan. Då föreskrevs gymnastik som ett obligatoriskt moment för både pojkar och flickor. Annerstedt menar att trots föreskrifterna betydde det inte att flickor fick delta i gymnastik.

Annerstedt lyfter också fram att Sverige redan under tidigt 1800-tal hade Per Henrik Ling som läromästare i gymnastik. Hans lära inom gymnastiken var känd utanför Sveriges gränser och den liknade den militära gymnastiken med raka led där alla gör samma rörelser. I Sverige startade Ling gymnastiklärarutbildning, Gymnastiska Centralinstitutet (GCI), som fortfarande finns kvar idag men under nytt namn: Gymnastik och Idrottshögskolan (GIH).

Enligt Annerstedt var det denna Linggymnastik som dominerade pojkarnas gymnastik fram till andra världskriget. Där tog en ny folkrörelse vid, nämligen tävlingsidrotten. Annerstedt menar att de gymnastiska inslagen i idrottsundervisningen minskat mer och mer till förmån för bollsporter som till exempel fotboll och handboll.

Vidare tar Annerstedt upp förändringar som skett efter andra världskriget och nämner en mer individanpassad undervisning med utgångspunkt i elevens förutsättningar. Han nämner även andra aspekter som fått mer plats inom idrottsundervisningen som hälsa, ergonomi, hygien samt livsstil.

2.1.1 Samundervisning

Enligt Eklund (1999) initierades samundervisning i Sverige under mitten av 1800-talet efter influenser från USA. Hon visar på att det var emigranter till Amerika som återvänt till Sverige och som berättade om den nya undervisningsformen. Innan hade ingen ens tänkt tanken på samundervisning då pojkar och flickor ansågs som helt olika grupper med helt skilda behov. Eklund pekar på att efter det att diskussionen kommit igång dröjde det till 1876 innan K.E. Palmgren grundade Praktiska arbetsskolan för barn och ungdom i Stockholm. Detta var den första skolan i Norden med samundervisning i högre klasser än folkskolan. Sedan har undervisningen fått mer och mer inslag av samundervisning. Idag är det i stort sett bara idrottsundervisningen i svenska skolor som inte har samundervisning fullt ut. Detta trots att vi har haft samundervisning som huvudprincip i ämnet idrott och hälsa i nästan 30 år.

2.1.2 Särundervisning

Larsson (2005) tar upp att före 1960-talet i Sverige var fysisk aktivitet något som ansågs vara könsbundet. Detta innebar att män och kvinnor utövade olika aktiviteter som ansågs lämpliga för dem. Larsson skriver vidare att förr delades pojkar och flickor på grund av att de har olika yttre kvalitéer och olika sociala roller i samhället. Idag ser pedagogerna mer till de inre kvalitéerna som även de är individuella och att undervisningen ska anpassas efter respektive grupp. Enligt Larsson ärver dagens pojkar och flickor en bild av hur de ska vara som skapades då könsåskild undervisning var rådande. När skolan övergick till samundervisning fick flickorna anpassa sig till pojkarnas undervisning. De aktiviteter som flickorna hade utövat fick ge vika för de aktiviteter pojkarna utövade. Alltså kunde de manliga idrottslärarna arbeta vidare som vanligt medan de kvinnliga lärarna fick införskaffa sig nya färdigheter.

2.2 Styrdokument

Enligt samtida styrdokument är det upp till den enskilda skolan att bestämma vilken undervisningsform de vill använda sig av. De styrdokument vi har använt oss av är de gamla läroplanerna (Annerstedt, 1991), den nuvarande kursplanen i ämnet Idrott och hälsa (Skolverket, 2002) och Lpo94 (Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet 1994) (Lärarens handbok, 2004). Vi har undersökt vad de olika dokumenten säger om sam- respektive särundervisning samt vad det står om begreppet hälsa.

2.2.1 Vad de äldre läroplanerna föreskrev

Hur har synen på sam- och säridrott förändrats med åren? Vi har tittat på hur läroplanerna sett ut i ett historiskt perspektiv.

I 1649 års skolordning anges nödvändigheten av att pojkar ska få bestämda timmar för ”oskyldiga förströelser” och lekar dock ”inga bullersamma sådana”. Dessa kunde bland annat vara bollspel eller ”måttliga springlekar”. I 1820 års skolordning var det första gången som gymnastik officiellt infördes i läroverken. Tre veckotimmar skulle avsättas till gymnastik. Utan särskilda skäl kunde ingen elev bli befriad från ämnet. År 1839 fastställdes det i ett ”kungligt cirkulär” att pedagoger i gymnastik skulle anställas vid varje gymnasium. I 1842 års folkskolestadga fanns gymnastik med bland de obligatoriska ämnena. Kraven på lärarna som undervisade i idrott var då låga. Det står även att ämnet ska fungera som en förberedelse inför värnplikten (Annerstedt, 1991).

En nyhet i 1919 års undervisningsplan var att även ergonomiska kunskaper borde ingå i ämnet. Bland annat var en av gymnastikens grundsatser att främja en sund allsidig kroppsutveckling. Då fick även ämnet en ny beteckning i folkskolan, ”gymnastik med lek och idrott”. I timplanen år 1933 diskuterades det att övningarna skulle vara lämpade efter ålder och kön. Flickorna i fjärde klass fick 3 timmar i veckan mot pojkarnas 4 timmar, samt att flickorna skulle undervisas i folkdanser. År 1955 skulle ämnet inte bara bidra till hälsomålen utan även skapa ett intresse för kroppsövningar som var bestående. Timplanen framhäver även att för flickor bör den estetiska sidan beaktas medan det för pojkarna skulle vara mer prestations- och tävlingsinriktade aktiviteter (Annerstedt, 1991).

När Lgy65 (Läroplanen för gymnasiet 1965) kom påpekades vikten av att undervisningen skulle individualiseras. I Lgy65 angavs även könsskiljande aktiviteter. Fristående gymnastik med eller utan musik ansågs vara ett lämpligt sätt för flickor att röra sig på. Konditionsträningen anpassades efter kön, konstitution och träningstillstånd. I Lgr 69 (Läroplan för grundskolan 1969) nämns det för första gången att pojkars rytmiska rörelsesätt skulle befrämjas. Det ansågs dock fortfarande att pojkar i första hand skulle inrikta sig på styrka och smidighet och att flickor skulle utveckla sitt estetiska rörelsesätt. I Lgy70 (Läroplanen för gymnasiet 1970) fanns det knappt några nyheter när det gäller målen i ämnet och det stod inte heller något om några könsskiljande aktiviteter. I Lgr80 (Läroplan för grundskolan 1980) bytte ämnet namn ifrån gymnastik till idrott, och skolan skulle verka för jämställdhet mellan kvinnor och män. På grund av detta infördes samundervisning som en huvudprincip. Detta var första gången på de 175 år som ämnet funnits, som det skriftligt stod att pojkar och flickor skulle samundervisas i ämnet (Annerstedt, 1991).

2.2.2 Lpo94

I Lpo 94 anges det bland annat att inom varje skolform ska utbildningen för eleverna vara likvärdig. Detta oberoende av var i landet skolan och eleverna befinner sig. Skolans verksamhet föreskrivs också att ta hänsyn till alla elevers olika förutsättningar och behov. Dessutom ska skolan även aktivt och medvetet främja mäns och kvinnors lika rättigheter och möjligheter. Läroplanen betonar att skolans sätt att bemöta flickor och pojkar formar deras inställning till vad som är kvinnligt respektive manligt. Att motverka de traditionella könsmonster som finns är ett ansvar som åligger skolan. Skolan ska verka för att ge utrymme åt elever att utveckla sina intressen och förmågor oberoende av vilket kön eleven har (Lärarens handbok, 2004).

2.2.3 Kursplanen i idrott och hälsa

I kursplanen för idrott och hälsa står det inget specifikt om eller hur pedagoger ska använda sig av sam- eller säridrott i vardagspraktiken. Det står däremot att eleverna ska kunna se samband mellan sin livsstil och hälsa. Det anges även att ämnet idrott och hälsa syftar till att utveckla elevers sociala förmåga. I ”mål att sträva mot” står det om att skapa förståelse om andra kulturer, ta ansvar för sin hälsa och kunna ge uttryck för känslor, fantasi och gemenskap (Skolverket, 2002).

2.3 Genus i samhället och skolan

Hedlin (2004) menar att genus är något som ofta förväxlas med kön. Detta är dock inte samma sak. Genus handlar om de föreställningar som vi har om män och kvinnor samt vad som anses manligt respektive kvinnligt. När genus ska introduceras kan det vara lämpligt att börja med att beskriva skillnaden mellan jämlikhet och jämställdhet. Jämlikhet handlar om att det ska vara lika villkor för alla människor. Jämställdhet handlar om lika villkor mellan män och kvinnor. Hedlin menar att det är först då likheter och skillnader mellan könen kan komma på tal. Enligt Hedlin är det männen som har störst makt och det manliga har högre status än det kvinnliga, i dagens samhälle. Hon betonar att även om det har skett stora förändringar de senaste åren, är det fortfarande långt kvar tills makt och status är jämnt fördelat mellan män och kvinnor. När det gäller maktbegreppet har Rönnblom (1997) utvecklat en maktmodell i tre nivåer. Om denna modell används till att analysera jämställdheten i skolan ser nivåerna ut enligt följande:

Första nivån handlar om elevers närvaro. Om det i en klass eller elevgrupp finns lika många flickor som pojkar anses gruppen jämställd. En annan åsikt i debatten om jämställdhet är att eftersom kvinnorna oftast är de som uppfostrar barnen har de en stor makt när det gäller att ge barnen de värderingar som ska prägla samhället (Rönnblom, 1997). Detta är även något som kännetecknar dagens skolan då det finns betydligt mer kvinnliga lärare än manliga lärare. På dagens lärarutbildning så är 3 av 10 av de som blir antagna män (Högskoleverket, 2006).

Andra nivån handlar om att ha inflytande över dagordningen (Rönnblom, 1997). Enligt Hedlin (2004) visar dock forskning att när flickor och pojkar prioriterar olika innehåll eller undervisningsformer i skolan, blir det ofta pojkarnas intressen som får styra undervisningen.

Tredje nivån innebär inflytande över vad det är som utgör normen. Jämställdhet handlar om att män och kvinnor ska ha lika stort inflytande över vad det är som är norm. När det inte är jämställt är det ett kön som är norm, det vill säga vad som anses normalt, och det andra anses vara avvikande (Rönnblom, 1997).

Håkan Larsson (2005) skriver att idrott och hälsa är det enda ämnet där pojkar har högre genomsnittsbetyg än flickor. Enligt Larsson är idrott det enda ämnet som överhuvudtaget för en diskussion när det gäller att ha könsåtskild undervisning eller inte. Något som Larsson ser som en central fråga i diskussionen är om det någonsin pratats om pojkar och flickors villkor i ämnet. En syn på idrottandet, och i synnerhet tävlingsidrottandet som framställs i boken *Manlighet i fokus* (Larsson, 2005), är att idrottandet är något som för pojkar anses vara naturligt och normalt, medan det för flickorna oftast är något problematiskt. Om en kille inte skulle vara intresserad av idrott ses det som om någonting vore konstigt.

2.4 Idrott, hälsa och livsstil

Idrott och hälsa är ett ämne som är i ständig utveckling. Enligt Annerstedt (1990) har innehållet i ämnet ökat mer de senaste decennierna än i något annat ämne. Delar som dans, orientering och friluftsliv har blivit obligatoriska moment. Idag heter ju ämnet som bekant idrott och hälsa och inte bara idrott eller gymnastik (Annerstedt, 1995). Denna ändring har medfört att under de senaste 20 åren har även hälsa, hygien, livsstil och ergonomi tillkommit till ämnet idrott och hälsa i skolan. Det blir idag allt vanligare med sjukdomar kopplade till livsstil. I dagens samhälle finns stora förväntningar på skolan när det gäller elevers hälsa och vad skolan kan göra för att hälsoläget ska förbättras. Det är därför viktigt att skolan arbetar aktivt med att eleverna ska reflektera kring sin egen livsstil. Ett sätt skolan kan arbeta med detta är att ur en ergonomisk synvinkel lära eleverna välja och värdera olika former av rörelse ur ett hälsoperspektiv. Att även arbeta med sociala och personlighetsutvecklande syften utifrån målsättsformuleringar i kursplanen är ett sätt för skolan att arbeta med elevernas livsstil (Skolverket, 2002). Anders Raustorp (2000) skriver att ungdomar bör lära sig att analysera och värdera olika aktiviteter ur ett hälsoperspektiv. Vikt bör läggas vid den effekt på hälsan och välbefinnandet som vardagsaktiviteter ger. Han menar att i dagens skola bör det läggas mer vikt vid vad ungdomar kan göra för saker som är bra ur ett hälsoperspektiv istället för att endast tala om att de till exempel inte ska röka för att rökning är ohälsosamt.

En fråga Annerstedt (1995) ställer sig är huruvida barn är mottagliga för argument om hälsa. Redan i första klass bör eleverna introduceras för begreppet. I denna ålder lyssnar barnen ofta med nyfikenhet på allt som deras pedagoger säger till dem. Ju längre upp i åldrarna de kommer desto svårare blir de att nå. Ett tankesätt som Annerstedt pekar på som kan vara vanligt förekommande är att om en stark ledare i en gruppering är negativt inställd till nya begrepp, så kan denna påverka gruppen till att få samma inställning.

Enligt Annerstedt är även kost en del av begreppet hälsa. Annerstedt skriver att kost handlar om attityder och vanor som kommer hemifrån. Dessa är inte alltid lätta att bara gå in och ändra på. Något som däremot kan göras är att väcka tankar och funderingar om kost. Annerstedt anser att när eleverna når gymnasieålder är de oftast mer mottagliga för råd om kost och motion. Han menar att de nu är i en sådan ålder att allt fler vågar ta ett eget ställningstagande om sin hälsa och om sina vanor.

3 Syfte och frågeställningar

3.1 Syfte

Syftet med studien är att undersöka om det finns skillnader mellan hur pojkar och flickor ser på idrotts- och hälsoundervisningen i skolan samt om det finns ett samband i dessa skillnader beroende på undervisningsform, kön, ålder och deras fysiska aktivitet på fritiden. Vi vill finna metoder för att få alla elever att trivas med idrottsundervisningen med utgångspunkt i genus.

3.2 Frågeställningar

1. Hur uppfattar elever sin idrottsundervisning beroende på om de haft sam- eller särundervisning i ämnet idrott och hälsa?
2. Vad finns det för skillnader och/eller likheter på hur eleverna ser på ämnet idrott och hälsa i år 8 på grundskolan och i år 2 på gymnasiet?
3. Vad finns det för skillnader och/eller likheter mellan könen i hur eleverna ser på ämnet idrott och hälsa i skolan?

4 Metod

I vår undersökning har vi använt oss av ett kvantitativt metodval. Enkät passar bra som verktyg att genomföra studien på då ett stort antal svar kan samlas in samt att det blir lättare att kvantifiera materialet. Med denna metod kan oftast exakta värden fås fram och med hjälp av undersökningens statistik kan vi använda resultaten som underlag för våra tolkningar (Trost, 1994). För att få en djupare kunskap inom området började vi vår studie med att fördjupa oss i litteratur kring vårt valda område samt läsa in oss på den metod vi valt för vårt arbete.

4.1 Enkät

När vi började konstruera vår enkät hade vi som målsättning att få en lättförståelig enkät med ett mindre antal frågor. Detta gjorde vi dels för att inte få för stort bortfall och dels för att inte de svarande skulle tappa koncentrationen under själva genomförandet (Trost, 1994). Självklart var det en förutsättning att vår enkät var konstruerad med sådana frågor som hörde ihop med våra frågeställningar och vårt syfte. På försättsbladet beskrev vi vilka vi är samt vårt syfte med enkäten. Vi gjorde också där förtydliganden om hur eleverna skulle svara på de olika frågorna. Vissa begrepp definierades även på denna sida för att undvika eventuella missförstånd. Vi började enkäten med några få bakgrundsfrågor, och därefter har vi försökt blanda frågorna på det sätt att den som svarar får tänka till hela tiden. Vi har även konstruerat enkäten på det sätt att vissa av frågorna är kontrollfrågor till varandra. Kontrollfrågorna fungerar som ett hjälpmedel för att kunna bedömma den svarandes trovärdighet. Fråga 1 och 2 kontrolleras med fråga 9 och 10 samt fråga 5 med fråga 11. Till vissa av frågorna har vi fått idéer från Linda Forsströms c-uppsats som i sin tur har hämtat idéer till frågor från en undersökning vid namn Skola-idrott-hälsa (SIH). Eftersom vår undersökning är av det kvantitativa slaget har alla våra frågor, utom en, fast svarsalternativ. Sättet på hur man skulle svara i de olika frågorna varierade. På frågorna 1-6 och 9-10 skulle svaren ringas in. På frågan 11 skulle eleverna kryssa, på två av frågorna (7 och 8) skulle de rangordna och som tidigare nämnts var en fråga (4.3) öppen där eleven fick svara med egna ord. I fråga 7 som eleverna skulle rangordna hämtade vi idéer till svarsalternativen från SIH undersökningen. I fråga 8 som även den skulle rangordnas hämtade vi idéer till svarsalternativen från de lokala kursplanerna.

4.2 Pilotstudie

I inledningsskedet sammanställdes en enkät med 12 frågor för att genomföra en pilotstudie på 6 elever, varav 2 var 14 år och 4 elever 16 år. Deltagarna i pilotstudien blev utvalda utifrån aspekten att vi kände dem personligen sedan tidigare. Efter vår pilotstudie valde vi att lägga till en fråga. Vi la till fråga 5 för att den dels är en generellt intressant fråga om vad eleverna anser om helhetsintrycket av idrott och hälsa i skolan och dels en kontrollfråga till fråga 11 i enkäten. Vi såg också i pilotstudien att vi behövde förtydliga fråga 9 och 10 i enkäten. Det vi förklarade var att de skulle svara på frågorna med tanke på den undervisningsform de har nu. I övrigt var vi nöjda med pilottestningens resultat i avseende på enkätens konstruktion.

4.3 Urval

Vår undersökning bygger på 224 enkäter ifyllda av skolelever. Kriterierna för att fylla i enkäten var att eleven antingen skulle gå i årskurs 8 på högstadiet eller år 2 på gymnasiet. Vi har använt oss av ett strategiskt urval vilket innebär att vi satte upp kriterierna kön, ålder samt vilken undervisningsform (sam- eller särundervisning) de har i idrott (Trost, 1994). Utifrån detta valde vi att göra undersökningarna i 3 olika kommuner på 4 olika skolor, i sammanlagt elva klasser. Vi valde år 8 på högstadiet och år 2 på gymnasiet för att vi trodde att det i denna ålderskillnad sker en förändring i inställningen till ämnet idrott och hälsa. Att det inte blev år 7 var för att för dessa elever var det så mycket som var nytt i undervisningen vid undersökningstillfället samt att alla elever i år 3 på gymnasiet inte har idrottsundervisning. Det finns två anledningar till att skolor har särundervisning i ämnet idrott och hälsa. Dels om skolan väljer att dela på pojkar och flickor i idrottsundervisningen och dels om skolan erbjuder en sådan utbildning som attraherar det ena könet. Det kan till exempel vara fordonsprogrammet som enligt tradition lockar killar. På högstadiet löste sig frågan om undervisningsform enkelt då eleverna hade samundervisning i alla ämnen utom idrott för skola (A). På skola (D) på gymnasiet hade eleverna särundervisning i alla ämnen. Vi valde därför ut en klass med pojkar och två klasser med flickor då dessa var få i respektive klass. Av de 224 enkäter vi fick in var 102 pojkar och 122 flickor. Sedermera var dessa uppdelade på skolorna på följande sätt; 45 pojkar och 53 flickor från skola (A), 21 pojkar och 31 flickor från skola (C), 17 pojkar och 19 flickor från skola (D), 19 pojkar och 19 flickor från skola (B).

4.4 Presentation av skolorna

Vi har gjort undersökningen på 4 olika skolor. Av anonymitets skäl betecknar vi skolorna som A-D. Skolorna kan beskrivas enligt följande:

Skola (A): belägen i en mindre svensk kommun. Skolan är en 7-9 skola med drygt 400 elever. Eleverna har samundervisning i alla ämnen utom idrott.

Skola (B) ligger i samma kommun som skola (A) men är en gymnasieskola där eleverna har samundervisning i alla ämnen. På skolan går ca 1500 elever.

Skola (C) är även den stationerad i en mindre svensk kommun. Där sker all undervisning genom samundervisning. Skolan är en 7-9 skola med ca 400 elever.

Skola (D) är lokaliserad i en större svensk kommun. På denna gymnasieskola går ca 1700 elever. Här sker samundervisning i en del klasser och särundervisning i andra. Att det varierar är inget som bestämts av skolledning utan beror på att programmets utformning har attraherat olika typer av elevgrupper med hänsyn till kön.

4.5 Bortfall

Vi valde att genomföra studien som en gruppenkät. Detta innebär att vi själva åkte ut till skolorna och delade ut enkäterna. Fördelarna med detta sätt är att de som svarar på enkäten på samma plats får samma instruktion och samma tid på sig (Trost, 1994). En annan fördel var att det externa bortfallet blev noll då alla ställde upp på att göra enkäten. Enligt Trost hade förmodligen inte en postenkät gett oss detta resultat. Vårt interna bortfall är också lågt och är som högst i fråga 7 och 8 där eleverna skulle använda sig av rangordning.

4.6 Analys

När vi fått in alla enkäter hade vi dem redan sorterade i ålder och undervisningsform. Vi började med att sortera upp i pojkar och flickor. Efter det har vi sammanställt svaren inom varje åldersgrupp i fyra olika kategorier: sam-kille, sam-tjej, sär-kille och sär-tjej. När sammanställningen var klar har vi fört in värden i ett dataprogram som heter SPSS (Statistical Package for the Social Sciences). Detta program hjälper oss att få fram översiktliga tabeller, räkna om en del av svaren i procent samt kontrollera signifikansnivån, vilken undersöks för att se att inte slumpen har för stort inflytande på resultatet. Signifikansnivån skall ligga under 5 % för att vara godkänd.

4.7 Litteratursökning

Vi började med att bekanta oss med tidigare uppsatser inom området. Med hjälp av dessa fick vi tips till bra källor. En av dessa är Marita Eklunds (1999) doktorsavhandling *Lärarens syn på samundervisning*. Denna har vi inte använt oss mycket av som källa i våra texter utan den satte oss mer in i ämnet samt lite hur vi kunde lägga upp vår uppsats. En författare som vi har använt oss av som källa i vår bakgrundsdel är Claes Annerstedt som skrivit mycket inom vårt forskningsområde. En annan bok som vi haft stor behållning av är Jan Trosts (1994) *Enkätboken*. Som internationell litteratur har vi främst använt oss av finländsk litteratur, ovan nämnda Marita Eklund.

4.8 Reliabilitet och validitet

För att få en hög reliabilitet ska undersökningen vara stabil alltså inte utsatt för slumpinflenser. Detta kan påverkas t.ex. genom att alla gör undersökningen samtidigt i likadan miljö. För att testa detta ska samma test kunna göras igen om någon månad och få fram samma svar (Trost, 1994). Reliabiliteten kan också ökas genom noggrannhet vid resultatgenomgången och sammanställningen (Esiasson, 2005). I vår strävan efter hög reliabilitet har vi besökt klasserna, vilket innebär att alla elever fyllt i enkäten i samma miljö och vid ungefär samma tidpunkt. Vi har också strävat efter en noggrann resultatgenomgång av dessa enkäter. Vi har båda varit med vid resultatgenomgången och vi har räknat om enkäterna flera gånger. Validitet står för hur frågorna vi ställt i enkäterna stämmer med det syfte och de frågeställningar vi har ställt upp (Trost, 1994). Vi tycker att enkäterna gett oss svar på våra frågeställningar. Detta stärker vår validitet.

4.9 Etiskt ställningstagande

Enligt forskningsetiska principer inom den humanistiska och samhällsvetenskapliga forskningen skall det vid en sådan här undersökning tänkas på följande: Kontakta rektor och informera om undersökningens syfte och få dennes godkännande. Informera eleverna om att det är helt frivilligt och att de kan välja att avsluta när de vill. Eleverna informeras även om att identiteten inte kommer att röjas på dem som svarat på enkäten. Information skall också ges om att enkäterna endast kommer att användas i forskningssyfte (Vetenskapsrådet, n.d.).

Dessa principer har vi tagit i beaktande när vi gjort vår undersökning. Vi började med att ta kontakt med rektorerna och få deras godkännande. Vi var själva ute och gjorde enkäterna i klasserna där alla elever fick samma information. Enkäterna är helt anonyma och i sättet som vi redovisar vårt resultat på går det ej att identifiera någon enskild individ (Vetenskapsrådet, n.d.).

5 Resultat

Efter att vi bearbetat de svar vi fått fram av enkäterna redovisar vi här de svar som vi finner mest relevanta utifrån vårt syfte och våra frågeställningar. Resultaten presenterar vi i tabeller, diagram eller enbart med text. Vissa av frågorna presenteras med absoluta och/eller relativa tal (%) där vi räknat på procenten på det antalet som har svarat, alltså 100 %. I de relativa talen räknas då inte eventuella bortfall in. Vi kommer att utifrån våra sammanställda svar titta på likheter och skillnader mellan de olika variablerna. Dessa variabler är ålder, kön och undervisningsform. Oftast kommer vi att dela upp svaren i åtta olika grupper; pojkar med samidrott på högstadiet (Pojkar sam.), pojkar med säridrott på högstadiet (Pojkar sär.), pojkar med samidrott på gymnasiet (Pojkar sam.), pojkar med säridrott på gymnasiet (Pojkar sär.). Sedan har vi flickor med samidrott på högstadiet (Flickor sam.), flickor med säridrott på högstadiet (Flickor sär.), flickor med samidrott på gymnasiet (Flickor sam.), flickor med säridrott på gymnasiet (Flickor sär.). I andra fall så har vi delat upp dem i Pojkar/Flickor eller Högstadiet/Gymnasiet. I tabellerna går det tydligt utläsa om eleverna går på högstadiet (Grund, Grundskolan) eller gymnasiet (Gymn, Gymnasiet).

Ordningen på frågorna presenteras inte i den ordning som de är placerade på enkäten utan vi presenterar frågorna i en ordning som ger en logisk följd i vår resultatsammanställning.

5.1 Elevernas fördelning

Tabell 1 visar på fördelningen av pojkar och flickor i högstadiet respektive gymnasiet i vår undersökning.

Tabell 1

Tabell över antal pojkar och flickor uppdelat i ålder och kön.

Ålder	Högstadiet år 8	Gymnasiet år 2
Pojkar	66	36
Flickor	84	38

Tabell 2 redovisar antalet pojkar och flickor med sam- respektive säridrott uppdelat i högstadiet och gymnasiet.

Tabell 2

Tabell över antalet pojkar och flickor uppdelat i sam- och säridrott.

Ålder	Högstadiet år 8	Gymnasiet år 2
Pojkar Sam	21	19
Pojkar Sär	45	17
Flickor Sam	31	19
Flickor Sär	53	19

I tabell 1 och 2 är fördelningen mellan de olika grupperna inte helt lika. Därför kommer vi att använda oss av procent när vi redovisar våra svar i diagram. Totalt är det 102 pojkar och 122 flickor med i undersökningen.

5.2 Elevers idrottande på fritiden

Tabell 3 visar antalet elever på gymnasiet som idrottar på sin fritid, uppdelat efter om de är pojkar eller flickor samt om de har sam- eller säridrott.

Tabell 3

Tabell över antalet elever som idrottar på fritiden i Gymnasiet.

Idrottar under fritid	Ja	Nej
Pojkar Sam	16	3
Pojkar Sär	15	2
Flickor Sam	11	8
Flickor Sär	17	2

Tabell 4 visar antalet elever på högstadiet som idrottar på sin fritid uppdelat efter om de är pojkar eller flickor samt om de har sam- eller säridrott.

Tabell 4

Tabell över antal elever som idrottar på fritiden i Grundskolan.

Idrottar under fritid	Ja	Nej
Pojkar Sam	17	4
Pojkar Sär	26	19
Flickor Sam	28	3
Flickor Sär	48	5

Tabell 3 och tabell 4 visar hur aktiva eleverna är fysiskt på sin fritid. Antalet som idrottar på sin fritid är procentuellt hög i de undersökta grupperna förutom bland flickor med samidrott på gymnasiet och bland pojkar med säridrott på högstadiet.

I vår enkät framgick också att bland både pojkar och flickor ökar aerobics och gymträningen markant i gymnasiet, medan lagidrottandet hos flickor minskar något medan den är fortsatt hög bland pojkarna. Den egna träningen minskar kraftigt för både pojkar och flickor mellan högstadiet till gymnasiet. De 3 stora anledningarna oberoende av kön, ålder och undervisningsform som eleverna angav till att de idrottade var att det var roligt, gemenskapen och att hålla sig i form.

5.3 Elevernas anledning till att ha ämnet idrott och hälsa samt deras närvaro

I enkäterna kunde vi utläsa att medianen var 1 på en femgradig skala för om eleverna var ombytt vid idrottslektioner. Detta innebär att de flesta eleverna alltid är ombytt och deltar. De elever som oftast är ombytt och deltar är de pojkar som går på gymnasiet och idrottar på sin fritid. Den grupp som var minst ombytt och deltog på idrotten är flickor i grundskolan som inte utövar någon idrott på sin fritid.

I diagram 1 och 2 redovisar vi vad eleverna tyckte var de viktigaste och minst viktiga anledningarna till att ha idrott och hälsa i skolan. Vi har endast tittat på skillnaden mellan högstadiet och gymnasiet, alltså har vi inte tagit hänsyn till kön eller undervisningsform. Detta berodde på att vi inte såg några direkta skillnader mellan de grupperna.

Diagram 1

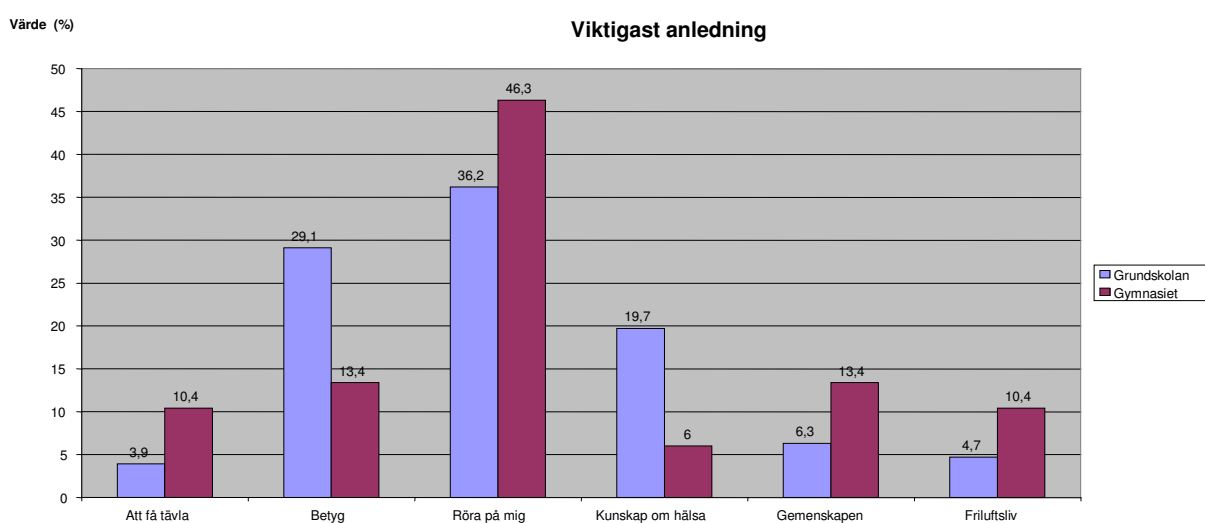
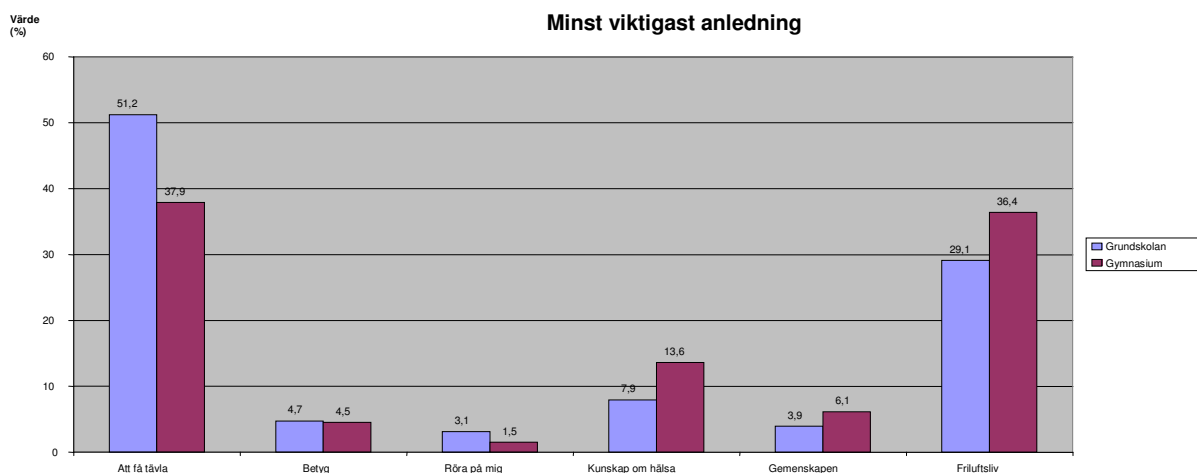

Diagram 2

Att få röra på sig ansåg eleverna från både högstadiet och gymnasiet som viktigast. De två minst viktiga anledningarna till att ha idrott och hälsa var att få tävla samt att ha friluftsliv. Betyget och att få kunskap om sin hälsa var mer viktigt för eleverna på högstadiet än de på gymnasiet. På gymnasiet har det blivit mer viktigt med gemenskapen.

Diagram 3 visar vilka moment som pojkarna tyckte var roligast på idrotten i skolan.

Diagram 3

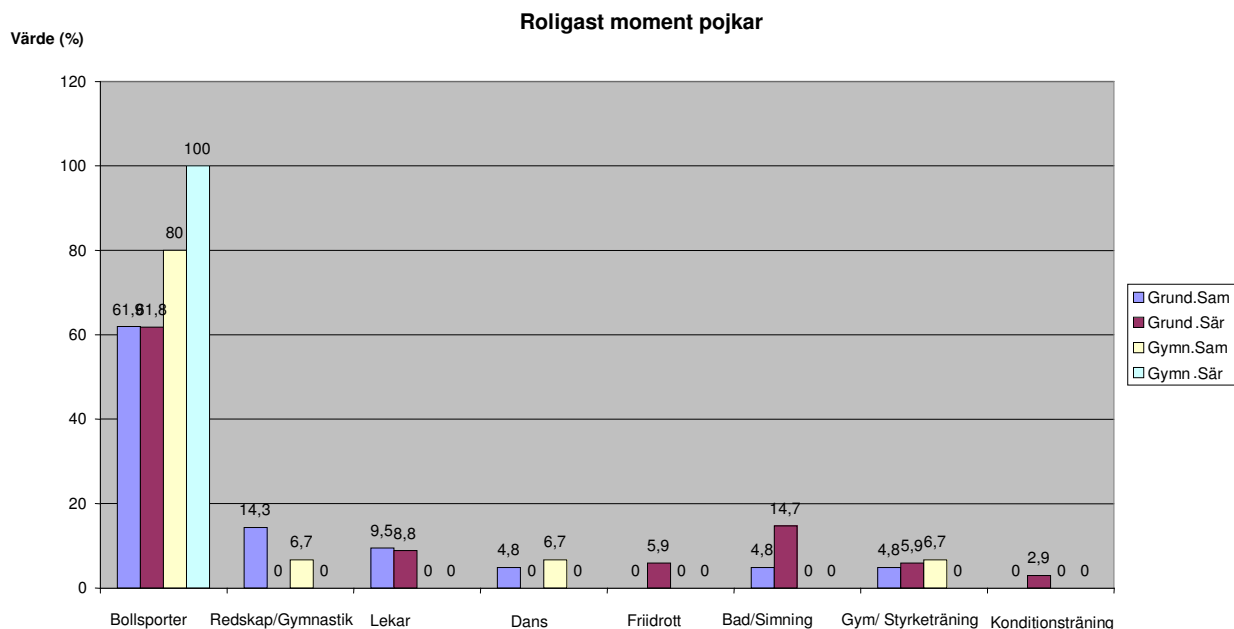
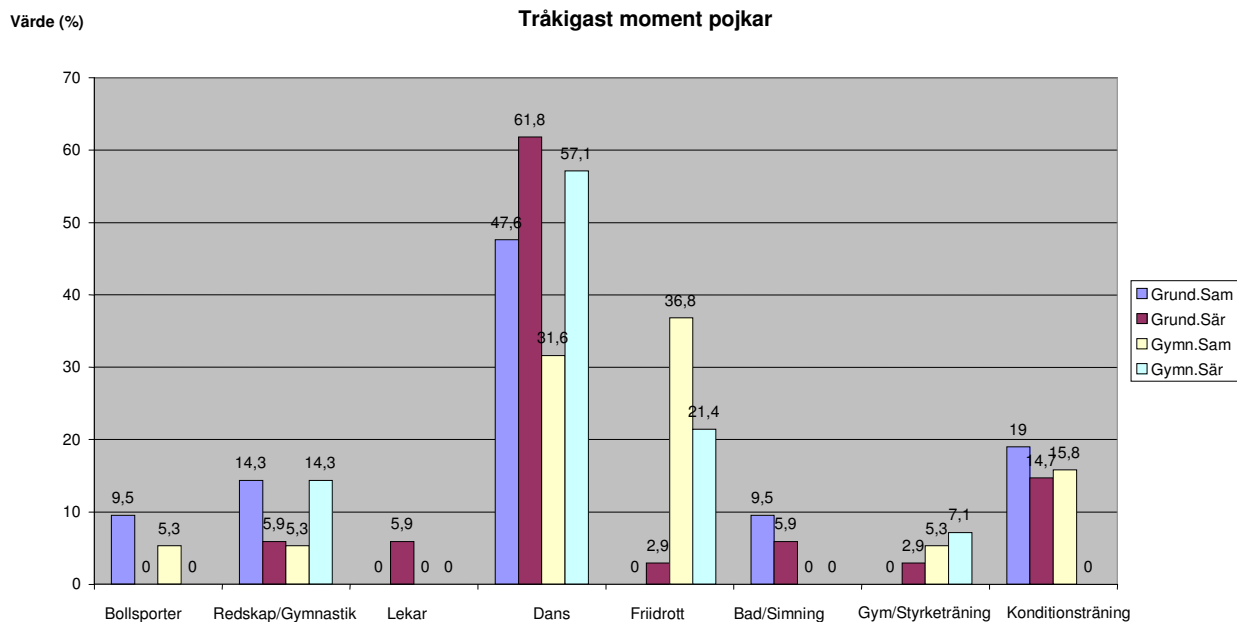

Diagram 4 visar vilka moment som pojkarna tyckte var minst roliga på idrotten i skolan.

Diagram 4

Bland pojkarna överlag är bollsporter mest populärt särskilt hos pojkar på gymnasiet med säriddrott där 100% valde det som roligaste moment. Dansen är minst omtyckt överlag bland pojkarna och då särskilt bland dem i klasser med säriddrott. Det är endast pojkar med samiddrott som valt dans som roligast moment. När det gäller friidrott är den klart mindre omtyckt på gymnasiet än på högstadiet. Det är endast pojkar med säriddrott på högstadiet som valt friidrott som roligast moment. Pojkar med säriddrott på gymnasiet är den enda grupp där ingen valt konditionsträning som tråkigast.

Diagram 5 visar vilka moment flickorna tyckte var roligast på idrotten i skolan.

Diagram 5

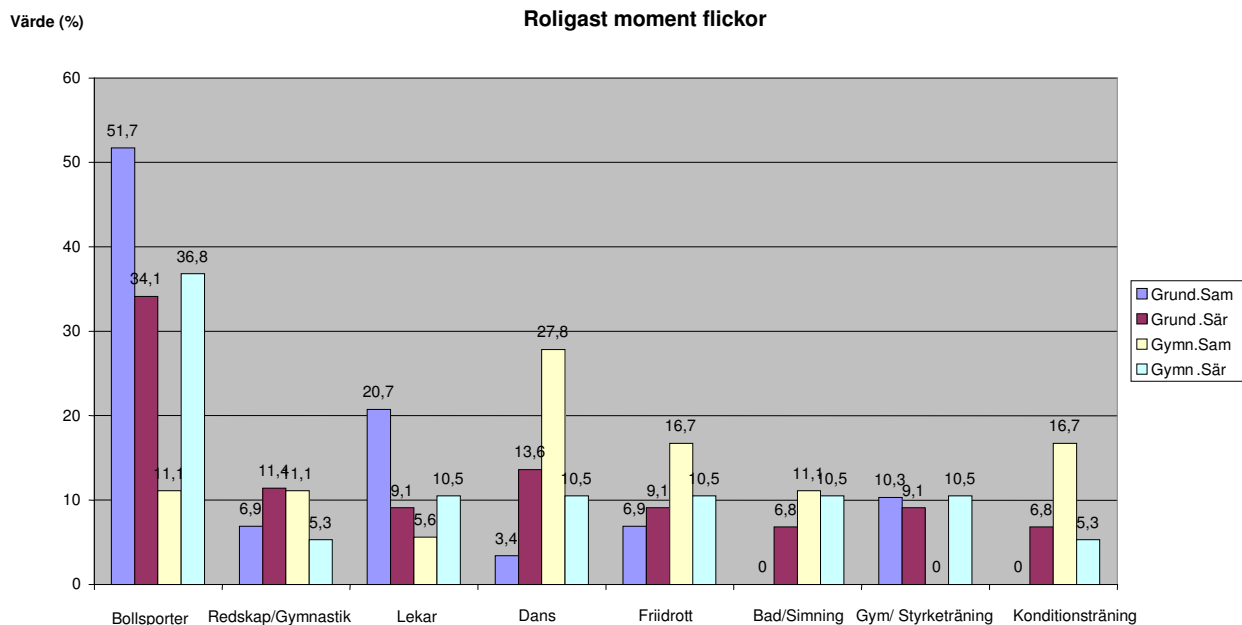
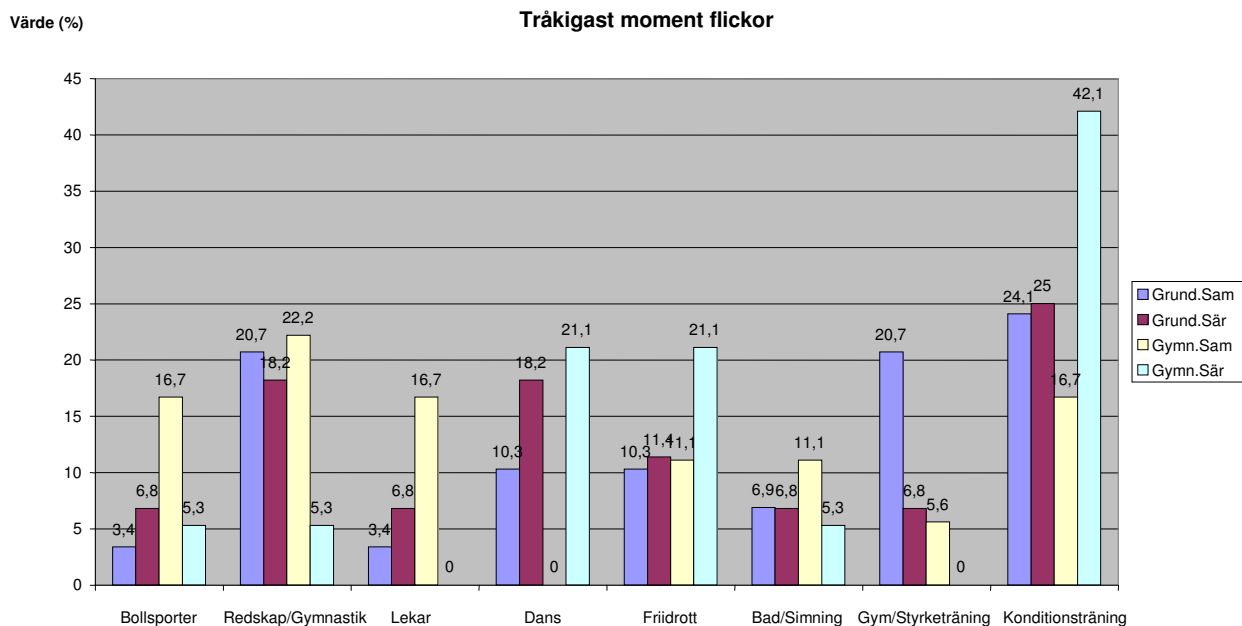

Diagram 6 visar vilka moment flickorna tyckte var minst roliga på idrotten i skolan.

Diagram 6

Det roligaste momentet för flickor är bollsporter förutom för samidrottare på gymnasiet. De tycker mer om dans. Minst omtyckt bland flickorna är konditionsträningen och redskap/gymnastik. Där 0 % av flickorna med samidrott på gymnasiet har valt dans som tråkigaste moment, har 21,1 % av de säriddrottande flickorna på gymnasiet dans som det tråkigaste moment. Ingen av flickorna med samidrott på grundskolan valde bad eller konditionsträning som roligaste momentet. Bland säriddrottande flickor på gymnasiet var det ingen som valde lekar eller gym/ styrketräning som tråkigaste momentet. Till skillnad från pojkarna fick flickorna en mycket mer jämn fördelning mellan de olika momenten.

5.4 Elevers uppfattning om ämnet idrott och hälsa

På frågan om hur elever upplever idrotten i skolan svarade de flesta eleverna med en tvåa på en femgradig skala där 1 var roligt och 5 var tråkigt. Av de elever som inte utövar någon idrott på sin fritid var det ingen som svarade att de tyckte att idrotten i skolan var rolig (1) eller ganska rolig (2). De flesta av dessa tyckte att idrotten i skolan är okej (3).

Tabell 5 visar medianvärde över vad eleverna tyckte om sin nuvarande undervisningsform.

Tabell 5

Tabell över vad eleverna tyckte om sin nuvarande undervisningsform.

	Kille	Tjej
Samidrott Grund	1	1
Samidrott Gymn	1	2
Säridrott Grund	2	2
Säridrott Gymn	2	2

Siffrorna anger medianvärde, 1=Mycket bra, 2=Bra, 3=Ok, 4=Ganska dålig, 5=Dålig

Elever med säriddrott tyckte överlag något mindre om sin undervisningsform än de elever som hade samundervisning.

Tabell 6 visar medianvärdet över hur eleverna i grundskolan känner sig under idrottsundervisningen i skolan.

Tabell 6

Tabell över hur eleverna på grundskolan känner sig under idrotten i skolan.

	Pojkar Sam Grund	Pojkar Sär Grund	Flickor Sam Grund	Flickor Sär Grund
Glad	2	2	2	2
Trygg	1	2	2	2
Duktig	2	2	2	2
Fysiskt trött	3	3	3	3
Dålig	3	3	3	3
Utanför	4	4	4	4
Orolig	4	4	4	4
Rädd	4	4	4	4
Stressad	4	4	3	4
Uttråkad	3	3	3	3

Siffrorna anger medianvärde, 1=Alltid, 2=Oftast, 3=Ibland, 4=Aldrig

De allra flesta av eleverna känner sig oftast glada, trygga och duktiga. Rädda, oroliga och utanför är något som väldigt få elever känner sig under idrottslektionerna. Alla de undersökta grupperna svarade likvärdigt på frågorna. De enda grupperna som skiljde sig ur mängden var pojkar på grundskolan med samidrott som var de enda som alltid var glada samt flickor på grundskolan med samidrott som var de som kunde känna sig stressade ibland.

Tabell 7 visar medianvärdet över hur eleverna på gymnasiet känner sig på idrotten i skolan.

Tabell 7

Tabell över hur eleverna på gymnasiet känner sig på idrotten i skolan.

	Pojkar Sam Gymn	Pojkar Sär Gymn	Flickor Sam Gymn	Flickor Sär Gymn
Glad	1	2	2	1
Trygg	1	1	1	1
Duktig	2	2	2	3
Fysiskt trött	2	3	3	3
Dålig	4	4	4	3
Utanför	4	4	4	4
Orolig	4	4	4	4
Rädd	4	4	4	4
Stressad	4	4	4	4
Uttråkad	3	4	3	3

Siffrorna anger medianvärde, 1=Alltid, 2=Oftast, 3=Ibland, 4=Aldrig

Här är det inga stora skillnader i hur eleverna känner sig i de jämförda grupperna. Pojkar med samidrott och flickor med säridrott är de som alltid känner sig glada. Flickor med säridrott känner sig duktiga ibland medan de andra grupperna svarat att de oftast känner sig duktiga. Flickor med säridrott känner sig dåliga ibland medan de andra grupperna aldrig känner sig dåliga. Pojkar med säridrott känner sig aldrig uttråkade medan detta är något de andra grupperna upplever ibland. Ingen i de undersökta grupperna kände sig utanför, oroliga, rädda eller stressade.

Siffrorna i tabell 8 visar signifikansnivån. Denna mäts i procent. Här är den skriven i decimalform. Om signifikansnivån är under 5 % säger det att värdet är statistiskt säkerhetsställt. Detta betyder att det finns ett samband.

Tabell 8

Tabell över samband mellan undervisningsform, kön och åldersgrupp och hur eleverna känner sig på idrotten i skolan.

	Undervisningsform	Kön	Åldersgrupp
Glad	0,564	0,065	0,005*
Trygg	0,073	0,505	0,019*
Duktig	0,694	0,007*	0,105
Fysiskt trött	0,266	0,144	0,076
Dålig	0,566	0,251	0,006*
Utanför	0,792	0,886	0,062
Orolig	0,541	0,590	0,038*
Rädd	0,578	0,025*	0,114
Stressad	0,066	0,838	0,073
Uttråkad	0,586	0,300	0,281

**= statistiskt säkerhetsställd*

I tabell 8 går det att tolka att ålder är den variabel som har störst inflytande på hur eleverna känner sig under idrottslektionerna. Det går att statistiskt säkerhetsställa att det har med åldern att göra om eleven känner sig glad, trygg, dålig eller orolig. När det gäller om eleven känner sig duktig eller rädd spelar det in om den är pojke eller flicka. Vår uppsats pekar på att vilken undervisningsform eleverna har i idrott och hälsa inte påverkar hur de känner sig på idrottslektionerna.

5.5 Resultatsammanfattning

I undersökningen som gjorts har vi kommit fram till att i de undersökta grupperna är både pojkar och flickor fysiskt aktiva på sin fritid. När eleverna når gymnasiet minskar den egna träningen något medan gym/ aerobics träningen ökar. Den största anledningen till att eleverna idrottar på sin fritid var att de tyckte att det var roligt. De flesta av eleverna hade alltid med sig ombyte och deltog i idrottslektionerna.

Att få röra på sig ansåg elever från både högstadiet och gymnasiet som viktigaste orsaken till att ha idrott och hälsa i skolan. Minst viktigt ansåg de att få tävla samt att få ha friluftsliv. Bland pojkarna var bollsporter det roligaste momentet medan dans var minst omtyckt. Flickorna ansåg även de att bollsporter var roligast men de höll konditionsträning samt redskap/ gymnastik som tråkigast.

Vilken uppfattning eleverna hade om idrotten i skolan berodde på vilken undervisningsform de har men de allra flesta eleverna i undersökningen tyckte att det var ganska roligt med idrott och hälsa. Av de elever som inte idrottar på sin fritid tyckte de som bäst att den var okej, eller en trea på en femgradig skala.

Eleverna på grundskolan och gymnasiet känner sig överlag glada och de känner sig aldrig rädda. Den variabel som har störst inverkan på hur de känner sig under idrottslektionerna är deras ålder.

6 Diskussion

Syftet med denna undersökning har varit att se om det finns några skillnader hur pojkar respektive flickor ser på idrotten i skolan beroende på om de har sam- eller särundervisning eller om de går i år 8 på högstadiet eller år 2 på gymnasiet.

Enligt Eklund (1999) är det nästan bara idrottsundervisningen i skolan som inte har samundervisning fullt ut. En fråga vi ställer oss är; vad beror det på vilken undervisningsform skolorna väljer? Vi tolkar det som att val av undervisningsform handlar om traditioner mer än om kunskaper som genererats från forskning på området. I vår undersökning har vi kunnat utläsa små tendenser till att av de undersökta grupperna finns det flest inaktiva elever på skolidrotten bland dem som har säridrott. Vi kunde också finna indikationer som tyder på att elever med samidrott är mer positivt inställda till idrotten i skolan än elever med säridrott. Dessutom kunde vi även se att pojkarna var mer positivt inställda och oftare ombytta än flickorna.

När idrotten gjordes om till samundervisning på 80-talet togs de aktiviteter som pojkarna utövade tillvara medan de aktiviteter som flickorna utövade sorterades bort (Larsson, 2005). I dagens samhälle talas det mycket om jämställdhet mellan pojkar/män och flickor/kvinnor och detta är något som även ska genomsyra idrottsundervisningen i skolan (Lärarens handbok, 2004). I undersökningen vi gjort kom vi fram till att bland pojkar överlag var bollsporter det roligaste momentet medan dansen var det moment som var minst omtyckt. Bland flickorna kunde vi se en mycket jämnare fördelning bland de olika momenten både när det gällde vilket som var roligast och tråkigast. Vi tolkar det som att flickorna skulle kunna bli mer motiverade av en mer varierad undervisning och framförallt av mer individualiserad undervisning.

Ett sätt att undervisa som vi tror skulle leda till mer fysisk aktivitet bland både pojkar och flickor, är att i grunden ha samundervisning. Därefter kan de på lektionen dela upp sig i olika grupper som sedan utövar olika aktiviteter. Pedagogen kan ha ett tema för lektionen som till exempel styrka. När eleverna kommer till lektionen får de ett antal aktiviteter kopplade till temat att välja på. I vissa av momenten kan det då komma att bli särundervisning.

Ett moment som inte är omtyckt av eleverna är dans. Studien visar dock att elever med samundervisning är mer positivt inställda till det. Alltså kan pedagogen då genomföra detta moment i samundervisning. Vi tror att detta är det bästa sättet att nå en så individualiserad undervisning som möjligt.

När det gäller hur aktiva eleverna är på fritiden visar vår studie att de allra flesta är fysiskt aktiva. Detta resultat står i motsats till Raustorps (2000) påstående om att ungdomars fysiska aktivitet tenderar att minska. De grupper som utmärker sig negativt, alltså där aktiviteten inte är hög, är pojkar med säriddrott på grundskolan samt flickor med samiddrott på gymnasiet. Vi kan dock inte säga att dessa siffror påverkas av variablerna undervisningsform, kön, eller ålder. Detta var något som förvånade oss då vi trodde att ålder och kön skulle vara något som påverkar hur aktiva eleverna är på sin fritid. Vi är positivt överraskade över att det var många som var aktiva på sin fritid.

När eleverna börjar gymnasiet har vi kunnat konstatera att egen träning har fått ge vika för gym/ aerobics träning. Vi tror att den logiska förklaringen till detta är att det finns åldersgräns för träning på gym. Även ekonomin tror vi kan vara en faktor som spelar in. Att lagiddrott överlag är populärt var något vi trodde på förhand.

Den variabel som vi ansåg var mest intressant i frågan om vad som var den viktigaste och minst viktigaste orsaken till att ha idrott i skolan var åldern. I variablerna kön och undervisningsform kunde vi inte se några stora skillnader. Av undersökningen framgick det fram att eleverna på grundskolan ansåg att betyget var viktigare än vad eleverna på gymnasiet tyckte. Detta tyckte vi var en intressant iakttagelse med hänsyn till vår tidigare uppfattning att betygshetsen var större på gymnasiet än på grundskolan. En orsak som vi reflekterat mycket kring är den om att få kunskap om sin egen hälsa. Vi anser att denna orsak är viktig för eleverna på gymnasiet då de snart själva får ta hela ansvaret för den. I vår undersökning framkom dock att eleverna på högstadiet höll denna orsak som mer viktig än eleverna på gymnasiet. Att intresset är lågt på gymnasiet finner vi oroande då eleverna enligt Annerstedt (1995) befinner sig i den ålder då de är mottagliga för råd om sin egen hälsa och är gamla nog att ta ställning kring den. Den orsaken som eleverna tyckte var allra viktigast till att ha idrott i skolan var att få röra på sig. Det de tyckte var minst viktigt var att få tävla. Vi tycker att detta visar att skolan har uppnått sitt mål i kursplanen med att ge idrotten i skolan en hälsoinriktning (Skolverket, 2002). Den inriktning som idrotten i skolan annars ofta kopplas ihop med är tävlingsinriktningen.

På frågan om vad eleverna tyckte om sin nuvarande undervisningsform kunde vi inte se några större skillnader. Eleverna med samiddrott gav sin undervisningsform något högre betyg än vad eleverna med särundervisning gjorde.

Vår studie pekar på att bland de elever som inte utövar någon idrott på fritiden var det ingen som angav att idrotten i skolan var rolig eller ens ganska rolig. Fortsättningsvis var nästan 40 % av denna grupp endast ombytt ibland (10,5 %), sällan (21,1 %) eller aldrig (7,9 %). Enligt Annerstedt (1995) blir eleverna svårare att nå ju längre upp i åldrarna de kommer. Därför anser vi att pedagogen bör lägga extra stor vikt vid att få just de elever som ej är aktiva under fritiden intresserade av idrotten i skolan. Detta kan göras genom att bygga upp en personlig relation med eleven och vara lyhörd för vad eleven tycker är roligt att göra på idrotten i skolan (Lärarens handbok, 2004).

I frågan om hur eleverna känner sig på idrotten i skolan har vi använt oss av medianvärde. Detta för att visa vad de flesta eleverna inom varje grupp känner. Enligt Lpo94 ska all utbildning inom skolan vara likvärdig oavsett skolform. Ett sätt att mäta detta på kan vara att se hur eleverna känner sig under idrottslektionerna. Vår studie visar att elever i allmänhet känner sig glada och trygga, de känner sig heller inte rädda eller utanför. Vi tycker dock att det är viktigt att påpeka att det fortfarande finns elever som inte mår bra på idrottslektionerna. Av de 224 vi undersökt svarade 2 att de aldrig är glada, 6 känner sig aldrig duktiga och 9 känner sig alltid uttråkade. I en så stor grupp som vi har undersökt inser vi att det alltid kommer att finnas elever som inte känner sig duktiga eller glada eller alltid är uttråkade. Som pedagog måste målet dock alltid vara att inga elever ska behöva känna på detta sätt. Pojkar med särundervisning på gymnasiet är den enda av de undersökta grupperna där majoriteten aldrig kände sig uttråkade. Vi vet inte vad detta kan bero på, men det visar på att många pojkar trivs med särundervisning. I undersökningen kom vi vidare fram till att flickor med samundervisning på grundskolan var den enda gruppen som ibland kunde känna sig stressade. Detta tolkar vi som att flickor i denna ålder befinner sig i en känslig period i livet där mycket utveckling sker både psykiskt och fysiskt. Därför tror vi att till exempel kläder och kroppsuppfattning kan vara faktorer som bidrar till att flickor kan känna sig stressade. Fördelar med att ändå ha samundervisningen i denna åldersgrupp är att vi som pedagoger kan verka för en jämställdhet samt att bidra till en bättre självuppfattning hos eleven. Att pedagogen ska jobba för jämställdhet är något som Lpo94 framhåller väldigt tydligt.

Som vi nämnde i resultatet spelar undervisningsformen inte in på hur eleverna känner sig under idrotten i skolan. Däremot spelar könet in i om de känner sig duktiga eller rädda. Att flickorna känner sig mer rädda och mindre duktiga än pojkarna kom inte som någon överraskning för oss då den stämmer in i genusbilden som finns i samhället i allmänhet. Detta tolkar vi som att pedagoger måste sträva efter att göra idrotten i skolan mer jämställd samt arbeta med flickors självuppfattning. Vår studie visar att åldern är den variabel som spelar störst roll i hur eleverna känner sig under idrotten i skolan. De områden som vi statistiskt kunde säkerhetsställa åldern som en påverkande faktor var glad, trygg, dålig och orolig. Eleverna på gymnasiet var de som mådde bäst under lektionerna i idrott och hälsa av de undersökta grupperna. Detta tror vi beror på att eleverna på gymnasiet har börjat hitta sin identitet och bli trygga i sig själva. Dessa funderingar bygger på Annerstedts (1995) tankar om barns och ungdomars utveckling där de först på gymnasiet klarar av att ta ett eget ställningstagande om sig själva.

Som avslutning på vår diskussion vill vi framhäva vikten av att som pedagog jobba med att fånga upp de elever som inte är aktiva på sin fritid, då vi i vår studie kommit fram till att aktiviteten bland dessa elever även är låg på idrottslektionerna. Vidare vill vi trycka på att vi som pedagoger måste fortsätta att jobba med jämställdhet på idrotten i skolan och ta genusfrågorna på yttersta allvar.

6.1 Metoddiskussion

Vi ville med denna undersökning få fram kunskap om elevers inställning till ämnet idrott och hälsa framförallt då med hänsyn till ålder, kön och undervisningsform. Vi bestämde oss tidigt för att göra en kvantitativ enkätundersökning för att få med många respondenter. Vi vet att vi då går miste om att få djupare svar i frågorna samt möjligheten att ställa följdfrågor. Vi bedömde dock framförallt att risken vid intervjuer, där vi endast kunnat få med max 10 respondenter, kunde ha gett oss ett resultat med låg trovärdighet. Att vi också var med när vi lämnade ut enkäterna och under tiden eleverna fyllde i dem bedömde vi som viktigt.

Att vi bestämt oss innan för att vara med vid utdelandet av enkäten samt vid själva genomförandet visade sig vara positivt. Dels då vi inte fick något bortfall bland eleverna och dels för att vi kunde förklara vissa frågor samt hjälpa till att svara på frågor som dök upp. För trots att vi tyckte att vi gjorde en enkät med tydliga frågor som skulle vara lätta att svara på dök det upp en hel del frågor och funderingar kring enkätfrågorna. Detta visar att det inte går att vara nog tydlig i sina frågor. En del av frågorna har använts vid tidigare studier eller uppslag till dem. Detta har hjälpt oss att få en bra reliabilitet vid utformningen av enkäten. Vi märkte dock tidigt vilket arbete som låg framför oss med att sammanställa alla dessa enkäter. Vi är dock nöjda med den metod vi valde när vi ser det resultat vi fick fram. Att få fram bra litteratur kring området har inte varit helt lätt men heller inte på något sätt omöjligt. Vi är väl införstådda med storleken på vår studie då den endast är en C-uppsats. Vi upplever ändå att resultatet är tillräckligt för att kunna reflektera kring och analysera. Utifrån detta kunde vi sedan se tendenser och dra slutsatser.

6.2 Vidare forskning

Vi tycker att det skulle vara intressant med en större undersökning kring elevers uppfattning om undervisningsformerna sam- och säridrott. Detta för att vi i vår undersökning sett små tendenser till att undervisningsformen är en faktor som påverkar hur elever känner sig på idrotten i skolan. Men framförallt för att vi tycker det saknas forskning på området. Den forskning vi hittat har till stor del varit utifrån pedagogens perspektiv.

Något annat vi tycker skulle vara intressant är att utvidga vår undersökning genom att använda observationer och intervjuer. Detta tror vi skulle ge djupare kunskap om elevers tankar angående genusfrågor i idrotten i skolan. Denna information skulle i sin tur kunna vara till hjälp vid tolkning av elevernas uppfattning av sam- och säridrott

7 Referenslista

- Annerstedt, C. (1990). *Undervisa i idrott*. Lund: Studentlitteratur.
- Annerstedt, C. (1991). *Idrottslärarna och idrottsämnet: Utveckling, mål, kompetens – ett didaktiskt perspektiv*. Göteborg: Vasastadens bokbinderi AB.
- Annerstedt, C. (1995). *Idrottsdidaktisk reflektion*. Varberg: Multicare förlag AB.
- Eklund, M. (1999). *Lärarens syn på samundervisning i gymnastiken*. Åbo: Akademin förlag.
- Engström, L-M. (2004). *Skola-Hälsa-Idrott*. Stockholm: Idrottshögskolan.
- Esaiasson, P. Gilljam, M. Oscarsson, H. Wängnerud, L. (2005). *Metodpraktikan*. Stockholm: Elanders Gotab.
- Forsström, L. (2005). *Elevers inställning till sam-, och särundervisning idrotten i skolår 8, en kvantitativ jämförande studie mellan Finland och Sverige*. Examensarbete. Stockholm: Idrottshögskolan.
- Hedlin, M. (2004). *Lilla genushäftet – Om genus och skolans jämställdhetsmål*. Rapport från Institutionen för Hälso- och Beteendevetenskap Högskolan i Kalmar.
- Högskoleverket. (2006). *Fler examinerade lärare*. Hämtad 16 Januari 2008, från <http://www.hsv.se/download/18.539a949110f3d5914ec800077572/061213.shtml> .
- Larsson, H. (2005). Idrott och hälsa. M, Nordenberg (Red.) *Manlighet i fokus*. Stockholm: Liber.
- Lärarens handbok, (2004). Solna: Tryckindustri Information.
- Raustorp, A. (2000). *Att lära fysisk aktivitet*. Uppsala: X-O Graftryckeri.
- Rönblom, M. (1997). Halva makten? G, Nordborg (Red.) *Makt och kön*. Stockholm: Symposion.
- Skolverket. (2002). *Grundskolans kursplaner och betygskriterier*. Stockholm: Fritzes.
- Trost, J. (1994). *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur.
- Vetenskapsrådet (n.d.). *Forskningsetiska principer*. Hämtad 26 November 2007, från <http://www.vr.se/download/18.668745410b37070528800029/HS%5B1%5D.pdf>

Bilaga

Enkätundersökning

Detta är en enkätundersökning som vi, Martin Mellberg och Niclas Uvesten har sammanställt till vårt examensarbete. Vi går vår sista termin på lärarutbildningen i Jönköping. Med enkäten vill vi se hur elever upplever och har upplevt olika former av idrott i skolan.

Enkäten är helt anonym. Era svar kommer endast att ses av oss, Martin och Niclas.

I fråga 1-6 och 9-10 så vill vi att ni ringar in era svar.

I fråga 4.3 ska ni svara skriftligt

I fråga 7-8 så ska ni rangordna med siffror.

I fråga 11 så ska ni kryssa i rutorna.

Förtydligande av ord:

Samidrott, Sam = Killar och tjejer har idrott tillsammans.

Säridrott, Sär = Killar och tjejer har idrott uppdelat var för sig.

Friluftsliv = Friluftsliv i idrotten innebär de gånger man är ute rör på sig. Det kan vara t.ex. orientering eller att springa "slingan" eller gå en promenad.

Tack så mycket för er hjälp! / Niclas & Martin

Enkät

Födelseår.....

Kön

Kille

Tjej

1. Har du någon gång deltagit i säridrott under minst en hel termin i skolan? Ja nej
2. Har du någon gång deltagit i samidrott under minst en hel termin i skolan? Ja nej
3. Vilken undervisningsform har du nu i idrotten? Sam Sär

4. Idrottar du under din fritid?

Ja nej

4.1 Om ja, hur ofta?

1-2ggr/Vecka

2-3 ggr

/Vecka

fler än 3 /Vecka

4.2 Vilken/vilka aktiviteter är det du utövar?

Lagidrott

Gym/Aerobics
m.m.)

egen träning (löpning, ridning, golf

Varför idrottar du på din fritid?

5. Vad tycker du om idrotten i skolan?

Rolig					Tråkig
1	2	3	4	5	

6. Hur ofta är du ombytt och aktiv på idrottslektionerna i skolan?

Alltid					Aldrig
1	2	3	4	5	

7. Vilket är viktigast för dig i idrotten i skolan? Rangordna där 1 är viktigast och 6 är minst viktigt.

Att få tävla _____

Betyg _____

Att få röra på mig _____

Att få kunskap om och förbättra min egen hälsa _____

Gemenskapen _____

Att få ha friluftsliv _____

8. Rangordna momenten 1-8 där 1 är mest roligt och 8 är minst roligt.

Bollsporter _____

Redskap/Gymnastik _____

Lekar _____

Dans _____

Friidrott _____

Bad/Simning _____

Gym/Styrketräning _____

Konditionsträning _____

9. Om du har haft **samidrott**. Hur upplevde du att det var?

Mycket bra

1

2

3

4

Dåligt

5

10. Om du haft **säridrott**. Hur upplevde du att det var?

Mycket bra

1

2

3

4

Dåligt

5

11. Hur känner du dig under gymnastiklektionerna?(Sätt kryss i de rutor som stämmer överens med hur du känner dig).

	Aldrig	Ibland	Oftast	Alltid
Glad	☐	☐	☐	☐
Trygg	☐	☐	☐	☐
Duktig	☐	☐	☐	☐
Fysisk trött	☐	☐	☐	☐
Dålig	☐	☐	☐	☐
Utanför	☐	☐	☐	☐
Orolig	☐	☐	☐	☐
Rädd	☐	☐	☐	☐
Stressad	☐	☐	☐	☐
Uttråkad	☐	☐	☐	☐